

Пам'ять про жертви. Пам'ять про праведників

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника м. Острог

Щорічно 27 січня людство вшановує пам'ять жертв Голокосту. Ця дата була запроваджена рішенням Генеральної асамблеї ООН у 2005 р., тож Міжнародний День пам'яті жертв Голокосту в цьому році відзначити мемо вп'ятнадцяте.

27 січня 1945 р. – 75 років тому – бійці Червоної армії з I-го Українського фронту визволили в'язнів найбільшого нацистського табору Аушвіц-Біркенау, більш відомого за назвою польського міста Освенцім, в околицях якого діяла ця фабрика смерті. «Голокост, що призвів до винищення однієї третини євреїв і незліченних жертв серед представників інших меншин, буде завжди служити всім народам застереженням про небезпеки, що тають у собі ненависть, фанатизм, расизм і уперденість», – йдеться в резолюції ГА ООН, яка закликала держави-члени «розробити просвітницькі програми, щоб наступні покоління зберегли пам'ять про цю трагедію з метою запобігання в майбутньому актам геноциду, і охороняти, як пам'ятки історії, місця, де відбувалися масові вбивства євреїв».

Таким священним місцем для острожан є урочище Красностав на Новому місті, де відкрито меморіал, який щороку 4 серпня збирає всіх, кому небайдужа пам'ять про наших земляків-євреїв, що в 1941 – 1942 рр. стали

жертвами кривавих нацистських злочинів.

У такі дні, як 27 січня чи 4 серпня, крім безневинних жертв, ми згадуємо і праведників, які, ризикуючи своїм життям, життям своїх рідних і близьких, рятували єврейські родини і єврейських дітей найперше. Мабуть, більшість із них залишилися невідомими. А серед тисяч Праведників народів світу, яким у державі Ізраїль офіційно присвоєно це звання, є і наші земляки – прості селяни з Острожчини, і європейські монархи – нащадки князів Острозьких.

Наприклад, сім'я **Рудюків** з Острога під час німецько-радянської війни переховувала єврейських дітей **І. Штейнеркример** та **Т. Штайнберг**. За роки війни сім'я **Кондратюків** з Оженина врятувала 17 євреїв, зокрема, відомого всім острожанам організатора промисловості **Василя Вальдмана**, який нещодавно пішов від нас. Почесне звання «Праведник народів світу» отримали наші земляки **Федір (на**

фото) та Лук'ян Кондратюки, Ніна Садовнік, Софія Ніколайчук, Степан Макаревич, Клавдія Рудюк та ін.

Праведницею народів світу була визнана бельгійська королева Єлизавета Баварська (**на фото**) (1876 – 1965), дружина короля Бельгії у 1909 – 1934 рр. Альберта I і прабабуся нинішнього монарха цього королівства Філіпа. У роки нацистської окупації королева-вдова (німецька принцеса за походженням) урятувала сотні єврейських дітей, які були розміщені в християнських монастирях та дитячих притулках, а також у родинах фермерів. Єлизавета була донькою Карла Теодора, герцога Баварського, глави бічної (герцогської) лінії правлячої у Королівстві Баварія монаршої династії Віттельсбахів. Герцог Карл-Теодор по матері був онуком першого баварського короля Максиміліана I, який доводився нащадком князя Василя-Костянтина Острозького у дев'ятому коліні. ■